

Sezona 47: Nerůst

Tvůrčí intervence: Vnímání

Nikola 2030, 2045, 2080

Během sezony 2021/22 napsali Ivan Buraj, Adam Čajka,
Eva Fraňková, Anna Kárníková, Pavel Sterec a Sabina Vojtěchová

První probuzení: 2030

1 Sen a probuzení

M: Nikola cítí v těle lehké napětí. Je aktivní. Od rána čekala na statisticky nejvhodnější čas ke zveřejnění nového videa na svůj TikTokový účet. Teď jej dokončuje, hraje si s efekty zpomalující čas videa. Vytváří nečekané důrazy a pointy. Cizeluje jejich působivost. Hledá v sledu pohybů svých kamarádů ty skutečně cute momenty vytvářející pocit, že včerejší akce otevření nového baru na střeše Vaňkovky byla tak nenucená, jako by se sešla stará parta, která procestovala spolu v karavanu půlku východní Evropy. Procestovala? Stalo se to Nikole, nebo někomu jinému? Byla Nikola skutečně s partou kamarádů (nebo to byli spolužáci?) jednou u moře? Je to jejich oheň, který hoří na pláži? Potápějí se? Voda. Samá voda. – A je hotovo, je to venku. Cítí se dobře, je to až vzrušující pocit, vyplavují se jí hormony, kombinace úlevy a napětí, co bude. Pocit vyprchává po pár minutách a: pozor, je tu konfrontace, nějaký člověk svým videem znevažuje hlavní message Nikolina příspěvku. Nikolu zalévá vlna energie, ví jak reagovat, je v mnohonásobné přesile díky svým schopnostem, ví přesně, jak z tohoto tupého útoku udělat svoji výhodu a ještě zvětšit dopad svého příspěvku. Zrychluje se jí tep, jak začíná natáčet nové video...

V tu chvíli se probouzí. S překvapením jí dochází, že jí zase navštívily střípky vzpomínek z minulosti. Dnes už automaticky sahá po sešitu u postele, aby si sen zaznamenala pro svého přechodového terapeuta. Napadne ji zvláštní myšlenka o zpomalování času, kterou ke snu se zpomalováním videa připiše. *Kdysi čas běžel rychle, bylo potřeba ho ve videích zpomalovat, ale dnes je vše jinak, nebo není?* Pět let. Dnes je to pět let od toho dne, co byla vyhlášena globální transformace. Měla z toho tak smíšené pocity... Nikola se pousměje, smutně? Dnes už se na TikToku ani na jiných sítích nikdo neprodává ani nepropaguje. Od počátku transformace došlo ke zploštění a spoutání živelnosti

algoritmů. Už se nedá komunikovat s lidmi – s jejich nitrem – jako dřív. Sítě, které pro Nikolu dřív znamenaly dobrodružství a seberealizaci, jí teď přijdou pomalé, nudné, obyčejné, v něčem i dojímavé. Nostalgie. Internet se zpomalil. Radikálně zpomalila i četnost příspěvků na digitálním hřbitově, kterým se vedle dalších sociálních sítí Instagram stal. Občas se někdo opije a z recese něco ze sdíleného telefonu na Instagram postne. Občas jedno gesto recese vyvolá další sérii recesistických komentů, někdy vznikne celá vlna retro diskuzí od lidí, co chtějí zavzpomínat na starou aplikaci a její vizuální rozhraní. I na ty pocity... Prý někde ve Francii fanoušci zážitkové chemie vytvořili drogu, která simuluje různé odstíny pocitů, které člověk cítil během pobytu na sociálních sítích, pojmenovali ji FOMO. Co Nikolu ale vyloženě štve, je popisnost laciného tvůrčího gesta, kdy nějaký současný umělec zahrne do svojí performance video, jak vytváří příspěvek na gramu. Kdy se mu vlastně začalo říkat gram? Rok po transformaci? Nebo to bylo až později?

K: Nikola sedí v kuchyni svého dvoupokojového bytu, usrkává ranní čekankovou kávu a vůbec se jí nechce přemýšlet o tom, co má dnes dělat. Jemně, s přivřenými očima rotuje hlavou ze strany na stranu, uvolňuje si šíji. Je asi jedenáct dopoledne. Měla by se někdy objevit v práci, ale v posledních týdnech si připadá aktivní až až a jelikož má přidělené období sabatiklu, tak dnes ona sama rozhoduje, kdy a jestli vůbec v práci bude. Na její účet přijde vždy stejná částka peněz, ať pracuje nebo ne, říkají tomu *životné*. Ovšem Nikole je to jedno, na kontě má ještě velkou rezervu od rodičů, kteří se v panice před transformací snažili rozdělit mezi svoje potomstvo majetek, aby se vyhnuli extrémnímu nárůstu zdanění vysokopříjmových skupin. Otec dodnes mluví o komunistickém puči. Pravdou je, že Nikola může užívat tento byt právě díky výhodám finančního krytí od rodičů, které jí umožňuje splácet vysokou daň za obývání dvoupokojového bytu jednou osobou.

M: Po chvíli čumění do blba se Nikola rozhodne, že se jí dnes do práce nechce. Re-use centrum ve Vaňkovce počká, stejně teď mají dost pracovníků, kteří jsou nadšeni z nového boomu ručních prací. Burzy příruček o stolařině, čalounění nebo nových přístupech k domácímu zpracování plastů jsou dnešní nový hype. Její pozornost ale upoutá něco, čemu nerozumí. Je to uvnitř, pod těmito myšlenkami, únava v hlavě a zmatek – někde v břichu? Možná z toho, že jí včera napsali staří známí fellas z influencerské party a zvou ji kamsi na sklenku. Dnes je vlastně pátek a zvyk je železná košile. Jak zvláště působí pomyšlení na svatozář pátečních večerů v imaginaci minulých pracujících... Že by byl její dnešní sen nějakou divnou předtuchou setkání s touto partou? Zápisník. Nikola si vzpomene, že odpoledne má termín u Miriam, která je už druhý rok její přechodovou terapeutku. Naposledy nevěděla, jestli jí má věřit, co jí říká, jestli jí to vůbec nějak pomáhá. Ale určitá rozporuplnost směsi pocitů vůči Tadei jí i láká a tak kromě trochu protokolárního odporu má v sobě chuť ji zase potkat. Skrze její otázky nenápadně zkoumat i to, jestli to myslí ve své současné práci vážně, jestli věří celé té transformaci nebo to hraje.

S: Před ostatními i sama před sebou. To je otázka, kterou zkoumá Nikola na každém ve svém okolí.

K: Je to nadšení většiny lidí mluvících o obrovské úlevě zpomalujícího života pravdivé?

M: Možná proto selhává ve snahách vytvářet nové hlubší mezilidské vazby, každý je teď spíš součástí Nikolina tajného výzkumu. Každý se transformuje pouze v nový materiál. I Nikolin bývalý, Marek, který se z nadšení pro nové uspořádání světa rekrutoval do řad policie, byl možná jen objektem Nikolina pozorování. Vztah s Markem byl vůbec velmi zúčastněný výzkum. Doteď neví, co by byla ta správná klíčová slova a komu vlastně poděkovat v závěru...

K: Je čas vyrazit z bytu. Nikola míjí dveře sousedů, probleskne jí hlavou, co asi dnes dělají, ale rychle schází po schodech dolů a vyráží do ulic Brna.

2

K: Nikola cestuje na kole. Mine pár uliček a téměř nešlápne do pedálu, nová cyklostezka v centru města je příjemná. Kdysi rušná Lidická lemující park Lužánky se stala přirozeným pokračováním parku a změnila se v travnatou magistrálu plnou kol. Pohledem na chvíli spočine na sluncem ozářených budovách, přičemž se jí hlavou mihne vzpomínka.

S: „Osvobodíme fyzická i online místa od reklamy,“

K: znělo jedno z hesel ustanovování nového řádu společnosti.

S: „Konec zbytečného zboží.“

M: Neomezili se však jen zářivé bannery a spoty s otravnými znělkami, klesla také poptávka po influencerech a ambasadorech různých produktů a značek, zmizela skrytá reklama.

K: To, v čem byla Nikola ve svém dosavadním životě nejlepší, to, díky čemu se cítila tolik živá a chtěná, to všechno zmizelo. Vše, co jí dodávalo auru výjimečnosti, která přecházela z produktu na influencera a naopak, to všechno je teď pryč.

M: Jak rychle bylo nutné tuto fázi transformace uskutečnit? Možná se vše stalo až moc rychle. Někdy Nikole přijde všechno současné tak obyčejné a fádní. Ale – je to špatně? Rozhovory s Markem. „Přijmi moji obyčejnost. Já tu tvoji přijímám.“

K: U známé kompozice cihlově červeného shluku budov seskakuje a nechává kolo v kovovém stojanu. Dům přechodu má denně stovky hostů, kteří mají možnost vyhledat odbornou pomoc s přijetím transformace. Alespoň na dvě omezené hodiny týdně.

Schody bere po dvou a za moment už klepe na dveře. Dveře se otevírají, objevuje se na ženu nečekaně vysoká postava s hlavou rámovanou plavými vlasy. Terapeutka Miriam se usmívá a zve Nikolu dál. Její identita člověka v tranzici působí jako podprahová informace. „Kampaň“ napadne Nikolu v duchu a vnitřně se pousměje této asociaci. Který politik minulého režimu to slovo používal? Už si nevzpomene...

S: „Tak co, budeme tady nebo jdeme na vzduch?“ napadá Miriam.

K: „Na vzduch...“

M: Miriam rychlým krokem protahuje Nikolu zadním vchodem budovy, vyjdou na ulici, zpomalí krok a dávají se do řeči. Nikola se dívá před sebe dolů na chodník a periferním pohledem vnímá terapeutku. Čeká, co přijde, a má dnes chuť trochu provokovat.

S: Tak čím teď nejvíc žiješ, Nikolo?

M: Hele, tebe by bavilo dělat práci, která je pod tvoji úroveň?

S: Rozhodně ne. V jaké práci by ses cítila na své úrovni?

K: Přímocarost té otázky v kombinaci s univerzálně pozitivním terapeutickým tónem Nikolu naštvě. Chvilí jen tak jdou. Tíše. Ale právě to ticho, fakt, že Miriam na ni dál netlačí, vytvoří v Nikole malé, nečekané zrnko důvěry.

M: Umím psát, umím mluvit, umím točit. A teď kompostuju věci v re-use centru. Je to moc hezký, ale naplňuje mě to? – Neřekla bych... Tebe tvoje práce naplňuje? Pár let zpátky nebyli žádní přechodoví terapeuti a teď jsou vás stovky, tisíce... Vybrala sis tohle povolání dobrovolně?

S: Ano.

K: Tohle Nikolu našťve. Ta rychlost, kterou jí Miriam pohotově odpoví. Jako by svojí rozhodností chtěla zakrýt skutečnost, že transformace se neobešla bez násilí, že jsou zde pořád zástupy lidí, kteří se cítí podvedeni, přinuceni, zneužiti... Násilí nezmizelo. Dokonce ani ze vztahu mezi Miriam a Nikolou. Nikola má chuť Miriam zatahat za vlasy, které jsou určitě parukou. Falešnou jako všechno, o čem se teď tak pozitivně všude kolem mluví.

S: Co cítíš?

K: Ticho. Chůze. Levá. Pravá. Nádech, výdech.

M: Upřímně. Nejradši bych tě zatahala za vlasy.

K: Zastaví se. Miriam na Nikolu udiveně hledí. Ale po chvilce váhání, které jí v Nikoliných očích o kousíček polidští, jí řekne:

S: Když budeš jemná, tak můžeš.

K: Nikola sama překvapená svým impulzivním nápadem natáhne trochu v hrůze, trochu ve zvědavosti ruku k vlasům Miriam. Čeká, že po jemném zatáhnutí spadne paruka Miriam na rameno. Ale po skutečném doteku zjišťuje – jsou pravé. Miriam se usměje.

S: Už mi pořádně rostou, že?

K: Je to úsměv koho? Moudré a laskavé – matky? Pohladí ji po tváři.

S: Kdo koho hladí?

3 Setkání v baru

M: Nikola sestupuje po schodech a vchází do baru v divadle kousek od Zelného trhu. Rozhlíží se po místnosti přeplněné lidmi u stolků, různobarevnými bodovými světly a bzučivým hovorem podkresleným jemnými zvuky hudby. Najde stůl, u kterého sedí pár starých známých. Nikola se pousměje, ráda je vidí, poslední dobou, zejména po rozchodu s Markem, jehož nerůstoví přátelé tvořili základ její komunity, trochu neví, kdo je a s kým trávit čas. Usedá na lavici, obejmeme se s Martinem, v jeho pohledu znovu rozpoznává starou snahu o bližší kontakt, která jí v současných okolnostech přijde víc cute než slizká, pohladí Elišku po zádech, ta jí dá pusku na tvář. Napadne ji, kdo asi ještě dnes přijde a objedná si drink. Uvolňuje se, kdysi chodila do baru často a občas ani nemusela platit. Stačilo, když o místě postovala na své síti. Ale ta doba je pryč, Nikola po dlouhém čekání dostane svůj drink a připijí si na setkání. Poslouchá vyprávění o tom, jak Martin nesnáší teenagery, se kterými teď pracuje. Nikolu ale baví ta energie, s jakou o tom mluví a napadá ji, jestli se v tom paradoxně spíš nenašel. Trochu mu tu živost závidí.

Přichází Roman a Valerie, Nikola pije dál, v těle se jí rozproudí teplo, cítí ho ve tvářích. Lehkou počáteční ztuhlost konverzace alkohol hladce rozpouští. U stolu se rozproudí hovor. Nikola si užívá small talk i povídání o tom, co kdo dělá.

S: „*Strašně mě sere, jak se všichni kolem tváří, že pohoda a peace, ale ten zákaz skryté reklamy na gramu a všude byla normální krádež duše naší generace.*“

M: Říká rozhodně Martin a Nikolu napadne, že je asi tak o dvě skleničky napřed. Ne že by s ním nesouhlasila, ale lehká agresivita v jeho hlase naznačuje, že víc než konstruktivní názor ventiluje Martin svoje frustrace.

K: Roman se jí ptá, jak jí baví její práce, Nikola uhýbá, směje se, zvedá oči a zkouší to odlehčit.

M: „*Mám od přechodového terapeuta zakázané s tebou o tom mluvit upřímně.*“

K: Při slově „terapeut“ Roman kroutí obličej a vyprskne smíchy.

M: Nikola se taky směje, protože se smějí i ostatní, ale něco se v ní spouští. Možná je jí nevolno z pití, možná z bezmoci zamaskované za lehkost, kterou cítí hlavně z Martina. Ten pokračuje se spíláním na politiku.

S: „*...Jakože jak posunout se za éru národních států? To se posralí? Jakože teď tady budeme mít oblasti, jak v nějakém divném sciíčku? Za chvíli ještě zakážou češtinu a nahradí ji klingonštinou. Vždyť žijeme jako v nějakém zpackaném pokračování románů George Orwella.*“

M: Nikola se dál trochu nesmyslně směje a srká slámkou led ve své sklence, kde hledá bezpečí.

K: Je překvapená, protože Martin jí přijde najednou odporný. Vždyť truceje jako malé dítě.

M: Roman začne Martina dobíhat v hladince alkoholu, která mu porodí v těle chuť reagovat totálně bez kontextu, a nespojitě prolomí závory sebeovládání:

K: „*A viděl jsi teď někdy TikTok nebo gram? Viděl jsi ten zombieland? Je to jako bychom byli všichni total dead. Kurva, kurva, dal bych si koks, šel bych na pořádnou otvíračku nějakého idiotského nového klubu a pak bych to postnul všude a všechny tam označil. Byla bys tam ty, ty, ty, aj tam ten zmrda, co na mě už půl hodiny čumí jako debil. Ráno bych sledoval top hot komentý a čekal, až mi dojde šťavnatý kus burgeru až před moje dveře. Kdo je za, ať dá like. Fuck the system!*“

M: Nikole to zní dost zoufale, otočí na Elišku, přisune svůj obličej k ní, Eliška se také otočí a pobaví je spojení clony jejich dlouhých vlasů, které je teď skrývají před lidmi naproti, hlavně před Romanem. Eliška jí popisuje nějakého výtvarníka Kirila, kterého musí Nikola potkat. Nikole je dobře, zpomaleně, je jí teplo, nechce už vůbec interagovat ani s opilým Romanem, ani s opilým Martinem, dotýká se Elišky v jejich malé bublině, kterou si vytvořily, a probírají život od oblázků po lásku. Za měkkou clonou vlasů slyší Nikola, jak se Martin s Romanem překřikují v tom, kdo řekne hlasitěji „fuck you“. Nikola se vnitřně zasměje myšlence, že kluci asi zapomněli, že taxíky přestali jezdit už tři roky zpátky. A teď už asi těžko natrefí na nějakou cyklorikšu.

Druhé probuzení: 2045

S: Nikolo, teď se probudíš – je to polibek dítěte?

K: Olesia. Její krásné zelené oči září jako vždy, ale ve zbytku výrazu tváře pozoruješ neklid. Napadne tě, že je to možná jenom tvoje projekce, ale nepříjemný pocit výčitek tě provází poslední týdny čím dál tím neodbytněji. Ranní slunce proniká okny jako přirozený budíček až do vaší postele, což je v tuto roční dobu neomylnou známkou toho, že je devět hodin ráno, a zároveň nasvětluje prostou a bolestivou skutečnost, že tu někdo chybí. Kiril.

M: Není se čemu divit, nevyslovený, nebo lépe řečeno jednou afektivně a zbytečně prudce vyslovený pocit vzájemného zklamání mezi tebou a Kirilem se po kontumačně odložené hádce před třemi týdny stupňuje pro tebe tím nejhorším způsobem. Jste čím dál tím víc opatrní, neutrální, jeden pro druhého neuchopitelní a až k nesnesení korektní. Pod povrchem každodenních rituálů a před Oljou umně sehraných pseudokonverzačních výměn se tak mezi vámi rozevírá odloučení. Samota.

S: Celá vaše komunita sdíleného domu se v posledních dnech jakoby poznenáhlu změnila. Spolubydlící zůstávají po večerech v pokojích, na zahradě pracuje každý tiše ve svém růžku. Opatrné našlapování každého kolem každého jako by nakazilo celý váš dům, celou vaši skupinu. Kdysi rozverná společná snídane se začaly drolit v osamocené svačiny, kolektivní vaření večere se beze slov transformovalo do neviditelného živení jednotlivých těl... Připomíná ti to v něčem atmosféru z Čechovových her, které jste si minulý rok společně nahlas četli v rámci nikdy nedokončeného záměru založit sousedský divadelní spolek.

K: Nevstáváš hned, chvíli s Oljou ležíš v posteli a bavíte se o snech, co se vám v noci zdály. Její rozkošná velká hlavička s obrovským čelem je teď posedlá vizemi různých kompostů a alchymií paradoxu životodárného hnití. Díky vašim spolubydlícím, kteří pracují na výzkumu kompostování, je Olja zahrnutá do domácích debat o budoucnosti energie z hnití. O tanci fascinujících proměn, kterým je každý rozklad. Ne rozklad, transformace – opravila by tě Olja. K čemu ale směřuje vaše současná osobní transformace, to netušíš... Ve snech malé Olji se promítají různé formy, které se topí, hroutí sami do sebe a nabývají nových tvarů. Tohle permanentní tančení rozkladu hmoty teď vidí ve všem. Dnešní sen byl ale i na její poměry velmi zvláštní.

S: Povídá ti o tom, jak se jí zdálo o vaší houpací síti, kterou máte od jejího narození na zahradě a ve které jste, když byla ještě menší, strávili spoustu času. Zdálo se jí, že se ta síť stala součástí jejího totemového kompostu a začal z ní růst zvláštní keř, který byl tvořen propletenci tvých a Kirilových vlasů. Jenomže jak ten keř rostl, což doprovázelo hnilobné zkapalňování a bublání substrátu vaší houpací sítě, tak se ty zámotky vlasů trhaly svým růstem a keř jako by stonal. Něco v kompostu strašně pískalo...

M: Voda na čaj vře. Kiril mezitím v místnosti připravuje snídani jako každé ráno. Pomyšlení na něj, na jeho osamělou figuru v prázdné kuchyni, odvede tvoje myšlenky k představám o detailech jeho pohybů.

K: Domýšlíš si výraz jeho tváře.

M: Svoji myslí pronikáš hlouběji, dovnitř jeho masky, představuješ si, jak se asi cítí, na co myslí, analyzuješ skladbu jeho pocitů.

K: Tento proces vciťování se do Kirila v tobě automaticky spustí sérii myšlenek spojených s vaším projektem virtuální reality, na kterém poslední rok ve své druhé komunitě intenzivně pracuješ.

M: Cílem vaší VR zkušenosti je pomoci s přijetím uprchlíků ze zaplavené Indonésie do vaší oblasti. Probudit v lidech hlubokou empatii.

S: Bude to velký projekt, hodně věcí se teď ve společnosti mění, mluví se o nejtvrdějším nárůstu zdanění skupiny nejbohatších, kteří pořád odmítají dobrovolně věnovat svoje naddimenzované nemovitosti do depozitáře veřejného bydlení.

K: Ani xenofobie, ani rasismus, ani populismus některých nebyly pořád vymýceny. Nerůstové hnutí se v posledních letech v jedné radikální linii „odpadlíků“ zformovalo do politické opozice radikálních lokalistů, nemajících daleko od staré známé ekofašistické scény. „*Konec globalismu. Naše půda, naše krev.*“ Kdo všechno jsme dnes rodina? napadne tě.

I po postupné dekonstrukci konceptu národních států a po jejich transformaci do nových autonomních oblastí respektujících biotopy, ale také informační, demografické a ekonomické propojení, tak ani teď po tom všem úsilí neskončilo to věčné dělení na my a oni.

M: A to chce vaše virtuální realita, nebo lépe řečeno virtuální zkušenost, pomoci překonávat.

S: Nejste nakonec jenom naivní?

K: Potřebovala bys dnes obejmout. Jsi trochu z dnešního pokusu neská. Ve své zraněnosti si to nerada připouštíš, ale chybí ti něha doprovázející rána ve společné posteli, kdy jste se všichni škrábali po zádech, hladili se po vlasech, tulili se.

M: Jedny záda, vlasy a ruce tu dnes opět citelně chybí a tak i předstíraná rutina něhy, kterou se pokoušíš obklopit Olju, působí v porovnání s láskyplnou rutinou vaší rodiny před hádkou uměle.

S: Snažíš se na sebe netlačit a celou tu bolest, jako i napjatý stav vašich vztahů, přijmout.

K: Někdy je zkrátka důležité dát věcem čas a prostor a nechtít hned vědět, co s tím – říkáš si a vstaneš z postele.

M: Mimochodem někdy už celkem zapomínáš, jak vzácná jsou tato pomalá rána a myšlenky, které mohou jako nějaké vzácné ryby plavat s důstojností starých mohykánů kolem tvého vědomí. Voda. Krásná ploutev. Ladný pohyb ve velkorysém kruhu, něco se třpytí, na nás? ... Ne, už nebudeš dál spát.

S: Vstáváš.

K: Bydlíte v rodinném domě, který byl postaven na okraji brněnské aglomerace jižní oblasti, pro jednu zelenou vdovu a jejího věčně nepřítomného manžela. Dnes vás tu bydlí osm: ty, tvůj partner Kiril, vaše dcera Olja, Max a Maxová – páreček biochemiků pracujících na vývoji kompostů, jejich dvě dcery a Jana – srdce vaší zemědělské komunity, která až na pár důležitých detailů jako je sůl a voda dosáhla už před dvěma lety potravinové soběstačnosti. Voda je ovšem velkým problémem. Ovšem nebýt tohoto problému, zmizela by možná i potřeba spolupráce a koordinace solidarity mezi jednotlivými oblastmi.

S: Předešlí majitelé vašeho domu prý po dlouhých terapiích u přechodových terapeutů věnovali dům do depozitáře veřejného bydlení a žijí teď v nějaké komunitě věnující se meditaci střelbou z luku v Holandsku.

K: Občas tě tohle vysvětlení, před které tě Jana pět let zpátky postavila, zarazí. Zní to hrozně kýčově. Proběhlo všechno skutečně tak hladce? Pořád sis na některé elementy komunitního života nezvykla. Občas, v těžkých osobních situacích, když jsi zmatená a nejistá, občas by ses nejraději skryla před všemi. Občas je na tebe toho sdílení až moc, ale pak si vzpomeneš na svoji mámu, jak vzdoruje nové době zavřená ve svém bytě, odkud po smrti táty už úplně přestala vycházet, a dojde ti, kolik dobrého společné bydlení přináší. Sdílené zemědělství, ke kterému bys nikdy sama nedošla, terapeutické hrabání se v hlíně, vzájemná výpomoc s hlídáním dětí a v neposlední řadě obyčejné kamarádství, které vás spojuje od dob, co jsi se přestala scházet s lidmi, co zůstali zakletí v minulé době a v pocitech krivdy... to všechno je nakonec určitě lepší než schovávání svých pocitů za psychofarmaka.

M: Nahlas se zasměješ tomu, k jaké moralistické tezi tě tvoje bloumání v myšlenkách dovedlo.

S: Scházíš dolů po schodech do sdílené kuchyně, kde tě už nepřekvapí očekávaný pohled na neproniknutelnou tvář Kirila, který soustředěně připravuje snídani. I ty se vyhýbáš očnímu kontaktu, vyneseš zbytky bioživin, kterým se kdysi říkalo hanlivě bioodpad, na vaši zahradu. Když se vrátíš, Olja už poslušně sedí za stolem a její přepjatá akurátnost nasvědčuje, že je až příliš takovou, jakou si myslí, že by měla pro vás být. Cítí v sobě snad vinu za vaši současnou situaci?

K: U této myšlenky se zastavíš a chvíli přemítáš o tom, jak dlouho bude ještě trvat, než se vědomí i podvědomí nových generací adaptuje na nové paradigma a přijme sebe i své blízké bez těch věčně nedostižných a přehnaných nároků.

M: Ale sama v tomto směru nemáš co poučovat, protože jsi si jistá, že spoustu vzorců, ve snaze být dokonalá, přebírá Olja od tebe stejně, jako jsi jich spoustu přebrala ty od své mámy...

S: Se kterou víš, že se dnes u pilotní projekce vašeho VR potkáš.

K: Poučování. Zajímavé, jak se ve veřejné debatě teď hodně mluví o poučování a škodlivých účincích pocitu nadřazenosti. V komunitě, kam dojíždíš, je tohle téma radikální demokracie versus shora řízené nerůstové reformy velmi živé. Kolik kontroly potřebujeme, abychom byli šťastní, nebo alespoň spokojení v našich životech?

Kiril nešikovným pohybem roztrhá omeletu a popálí si přitom ruku o rozžhavenou pánev.

M: Bljáááá! Suka!

S: Takové a další už nesrozumitelné nadávky letí nad zuřivě hozenou pávní s vajíčky do dřezu.

Tohle gesto by možná kdysi působilo jako banální kuchyňská epizodka, ale v současnosti je takové mrhání skutečně šokujícím projevem, který indikuje, že pohár napětí už přetekl a blíží se vám nová konfrontace.

M: Proč dnes?

K: Kiril jde ven. Vydýchat se. Po chvíli váhání a výměně rozpačitého pohledu s Oljou následuješ Kirila na terasu, snažíš se ho trochu strojeně obejmout, ale on se ti energicky vytrhne z náručí. Otočíš

se za sebe, abys viděla přes prosklené dveře, jak Olja nešikovně pozdě odvrátí pohled od vás zpátky k prázdnému talíři. Když se vrátíš dovnitř a za chvíli za tebou i Kiril, Olja prohlásí, že –

S: „U nás ve škole, když se někdo s někým hádá, tak máme možnost svolat kruh obnovy. Myslím si, že vy dva si s námi všemi máte co říct.“

M: Mlčíš. Kiril mlčí s tebou.

S: Ve vašem tichu jako by se schovávala nevole a stud, ale Olja si vaše ticho vyloží jako souhlas.

K: Shodou okolností je dnes středa a dnešní dopoledne je věnováno komunitní poradě, která ti i tak připadala nevhod vzhledem k tvému dnešnímu velkému dni, ale nechtěla jsi prohlubovat vaše odcizení.

S: Řešit se měla dodávka vody, ale to, co vám teď všem teče zejména, jsou hlavně emoce, a tak za půl hodiny vře voda na čaj a všichni z domu sedí v obvyklém kruhu na obvyklých židlích.

M: Jsi nervózní.

K: Ne že byste nikdy předtím kolektivně nerozebírali vzájemné osobní problémy, ale bylo to vždy součástí veselého večírku nebo to přirozeně vyplynulo během dlouhé chůze na některém z vašich výletů.

S: Na tuhle stránku komunitního života jsi možná už moc stará, moc konzervativní, řešit vaše intimní vztahy takto kolektivně tě vlastně děsí, ale nechceš urazit Olju, která se tímto způsobem snaží vytvořit vaši komunitu a její kulturu. Navíc jí ve škole mají rádi, tak třeba je v tomto způsobu obnovujícího kruhu fakt dobrá a třeba vám to pomůže: tobě, Kirilovi i kolektivu.

K: Olja se ujme facilitace a s dospěle vážnou tváří se obřadně zeptá:

Začnu skupinou. Kdo z vás pociťuje mezi mámou a tátou napětí?

S: Všichni zvednou ruku. Přijde ti být až komické, jak samozřejmě hlasuje i malá Dorotka a Péťa od Maxových.

K: Olja pokračuje.

Kdo má pocit, že toto napětí se už netýká jenom mámy a táty, ale nás všech?

S: Opět všichni zvednou ruku. Je ti to až odporné. Co to má být? Domovní emoční inkvizice? Audit soužití? Roste v tobě hněv. Proč si s tebou o tom nikdo nepromluvil v soukromí? To potřebujeme na všechno už teď plénem?

K: Olja se otočí na tebe.

Chceš nám říct, co se stalo? Nikolo?

S: Ne mami, ale Nikolo. Takové strojeně formální oslovení... Chvilí váháš, o čem mluvit. Je ti trapně, ale zjevně je to pro všechny těžké a tak musíš s kůží na trh. Nechce se ti. Nevíš, nakolik se otevřít, ale než stihneš všechny tyto myšlenky domyslet, už se slyšíš, jak mluvíš:

M: Poslední dobou je Kiril strašně přecitlivělý. Popuzuje ho každá maličkost. Víím, že ho trápí moje práce ve druhé komunitě, kam jsem poslední dobou začala čím dál tím častěji dojíždět. Já tam ale chci být a chci tam být tolik, kolik mě tam bude potřeba.

K: Teď je na řadě, aby popsal situaci Kiril. Mlčí. Olja na něj mluví ukrajinsky. Všichni tiše sedí, načež se Kiril rozpláče. Maxová navrhne předsedající Olji, aby Kiril vypustil svoje emoce do něčeho, co nebude nikomu ubližovat. Načež Kiril přijme Oljou nabízený polštář a vši silou jím minutu mlátí o zem, až se úplně vyčerpá a padne s pláčem na podlahu.

S: Je to skoro až dojemný, Kiril mlátící o zem polštářem, ty, Olja, Jana a Maxová s Maxem a dcerkami s účastí pozorující, jak se tvému partnerovi derou týdny nakumulované emoce ven. Napadá tě: Mohl by existovat třeba i emoční kompost? Jak by vypadal a co za zahradu by živil?

K: Po tvém úvodu do situace začne tiše svou řeč Kiril. Je už klidnější, ale je cítit, že v jeho slovech je hodně zraněnosti.

Kiril: Já jenom mám pocit, a je to neodbytný pocit, že se čím dál tím více stáváme s Nikolou jeden druhému cizími. A ano je to od doby, co tady přestává pečovat o naši zahradu a pole, od doby, co začala hodně intenzivně dojíždět do své druhé komunity, které já říkám ironicky Silicon Valley, a taky tam často přespávat. Chápu, že to může působit majetnický a snažím se se svými pocity pracovat, ale prostě mi Nikola chybí a cítím to jako zradu. Naše rozhovory o společné budoucnosti vypadaly jinak. Chtěli jsme se usadit ve vaší komunitě. Já byl unavený ze své tvorby. Těšil jsem se na rodinu, sabatiki, práci rukama, na výchovu a péči o Olju. Teď je všechno na mě. Nikola řeší pořád svoje VR, když jí něco říkám, úplně vidím, jak je myšlenkami jinde. Je to jako by se jí vrátily její staré ambice, ale teď místo sociálních sítí řeší pitomý VR. Já už to slovo nemůžu ani slyšet. Chápu, že je důležité pracovat s našimi nepřizpůsobivými spoluobčany, kteří si zachovávají rasistické a extrémně lokalistické názory, ale tohle mi přijde moc. Jako by se vrátily do našeho života staré korporáty. Vždyť tohle je klasický workoholismus.

Olja i ostatní chvíli poslouchají. Načež se nadechne Jana.

S: Jana: Já do toho chci vnést trochu jinou perspektivu. Je sucho. Naše úroda bude mít problém. Musíme teď táhnout za jeden provaz a vymyslet to s těmi dodávkami vody. Místo toho jsme ale vaším konfliktem a negativní energií ochromení jako komunita a...

K: Víš, že musíš jít. Víš, že to mezi ostatníma zanechá pachůt výčitek, ale ty jsi i ty sama a ne jenom komunita. Štve tě, jak se nedokážeš zbavit výčitek. Jsi jako malá školačka, která zapoměla na domácí úkol. „Pes mi ho snědl,“ všem se omlouváš a navrhuješ, abyste pokračovali v kruhu obnovy zítra dopoledne, jestli jsou s tím v pořádku ostatní. Rozpačité ticho přeruší překvapivě Kiril a řekne, že je rád, že se celá věc konečně řeší. Dojme tě jeho velkorysost. Ostatní pokývují hlavami a Max s Maxovou ti popřejí hodně zdaru v práci.

S: Ano, musíš si přiznat, že to děláš nejenom kvůli solidaritě s klimauprchlíky, ale taky z nemalé části pro sebe, pro dobrý pocit z toho, že jsi potřebná. V posledních letech se povedlo utlumit excesivní dopady pozdního kapitalismu. Snížila se produkce i spotřeba. Ale obyčejný pocit dobře odvedené práce, pocit realizace, co je na něm špatné? Cestou do vývojového střediska, kde sídlí vaše pracovní skupina, myslíš na to, že zítra během kruhu obnovy musíš Kirilovi říct, že ti přijde být jeho postoj v něčem manipulativní. Nemluví o nerůstové transformaci naší imaginace hlavně proto, aby si tě k sobě připoutal?

K: Kiril prostě žálí a ano, trochu oprávněně.

M: ...ale podle tebe je to hloupé a majetnické. Komunita vyvíjející integrační virtuální realitu má drive, který ti u Kirila už dlouho chybí. Drive, tak podobný tomu, jaký jsi znala z projektů v minulém světě.

K: Vytvoření integrační virtuální reality je náročná a intenzivní práce velkého kolektivu lidí – hodně programování, herní mechaniky, grafického designu, práce na scénáři a strojové učení. Vztah k technologiím je dnes chladný, ale tak zásadní projekty jako je integrace a adaptace se podle názorů některých bez jejich využití neobejdou. S technologiemi jsme srostli až moc, abychom se jich tak lehkovážně zbavovali. Ty hraješ úlohu jedné z hlavních scenáristek VR zážitku, dnes se ale poprvé ocitneš v pozici testovací osoby, konzultantky, hlavní ochutnávačky. Kvalifikuje tě k tomu zátěž nebo odkaz (?) tvého předešlého působení v marketingu a snad i ochota podstoupit emocionální zátěž. Připadáš si na to už dost hluboko zraněná, dostatečně odolná a zároveň ještě pořád citlivá. Tolik ses zabývala funkčním využitím empatie, až na chvíli zapochybuješ. Jseš skutečně pořád ještě citlivá?

S: Po tvém příchodu do vývojářské komunity si chvíli povídáte. Přesto, že všichni viděli a testovali jednotlivé části simulace už tisíckrát, jsou teď nervozní, protože půjde o první test s posíleným účinkem: uživatelsky personalizovaným obsahem, psychedelicky asistovanou imerzí a umělou inteligencí řízenou hypnózou. Váš projekt je ambiciózní a tohle slovo se teď moc nenosí, ale není celá nová epocha jednou obrovskou ambicí, kolem které všichni našlapují s pokryteckými frázemi o odpoutání se od velkých činů?

M: Kolegové se tě pokouší uvolnit nějakými vtipy a planými hovory. „... Nechceš si předtím ještě odskočit nebo se napít? ...“ Adham tě začne masírovat – zaměřuje se na hlavu a rozmasírovává tvé mimické svaly. Helma musí být stažená a pevně sedět, nesmí tlačit. „... řekni si, až budeš chtít začít ...“

S: Nasazuješ si helmu, do svalů na rameni ti Adham vpichuje ketamin a spouští simulaci.

K: Ležíš v pohodlném lehátku. Tvoje tělo se příjemně noří do jeho povrchu. Nervozita se rychlým účinkem nastupujícího ketaminu rozpouští... Podíváš se na své ruce – jsou na svém místě, ale hned jsi na pochybách, zda jsou ti vlastní, přivtělené, protetické nebo zkrátka jinak cizí. Je to zvláštní pocit, ale bez stopy úzkosti. Několikrát intenzivně sevřeš a pozvolně otevřeš ruce v pěst. Třepeš prsty – pohyb pozoruješ jen s neznatelným zpožděním oproti fyzickému prožitku. Pociťuješ lehkou euforii z pohybu prstů vytvářejících svým pohybem zdání vířících vějířů. Tělem dokážeš jen pohupovat ze strany na stranu a natáčet se. Trochu se ti zvedá žaludek. Od temena hlavy přes záda a hýždě po paty cítíš tvrdou podložku. Spadla jsi? Pozoruješ něčím důvěrně známý strop a pomalu ti dochází, že jsi možná nespadla, ale jen vůbec nikdy nevstala. Odnepaměti jsi tu takhle ležela. Lehoučká vlna úzkosti opadá a ty konečně vidíš několik dalších osob různých velikostí, jak leží kolem tebe. Slyšíš jejich oddychování, které postupně přechází v pobrukování – už nespí. Tlumené hlasy přecházejí v hlasitý, i když stále mumlavý zpěv. Začneš si píseň samovolně broukat. Zlepšuješ se, souzníš s ležícími pěvci, ladíš. Broukáš si s nimi melodii stále dokola, a v tom v ní začínáš rozeznávat slova. Mají teď ostrou, ale zároveň stále příjemnou dikci. Rozpoznáváš v ní dynamiku řeči tvého otce a barvu hlasu mámy. Před očima se ti ve stropě otevírají něčí ústa a velmi zřetelně vyslovují jednotlivá slova v nesrozumitelné, ale zjevně mateřské řeči. Každý zvuk vycházející z úst doprovází polotransparentní obrázek v „druhé“ vrstvě rozprostřené nad mluvidly – jde o obrazovo-fonetický slovník. Melodie písně pokračuje dál, ale obraz úst na stropě vystřídá obraz hlízy podobné bramborám, kovový nástroj s dřevěnou násadou, něco dalšího, co nedokážeš vůbec rozpoznat. Vjemy jsou intenzivní, barvy jasné, zpracování náročné. Máš chuť se toho dotknout. Natáhneš ruku a vůbec tě nezarazí, že tvoje ruka sahá až ke stropu, a co

víc: můžeš se kovového nástroje i dotknout. Překvapí tě, že kov je teplý, jako by ho jenom před malou chvilkou kdosi položil před tebe.

S: Nejsi schopná určit, kde v prostoru je nahoře, kde dole, ani vzdálenosti okolních předmětů a postav. To, co se zdálo být stropem, může už teď být stejně dobře stěna nebo podlaha, na které ležíš. Vzdálenější objekty se jeví rozmazané, perspektiva zborcená. Dostáváš znovu nával úzkosti, sevřeš ruce pevně mezi stehna a začneš se rytmicky kývat. Je to chyba ve vašem programu? Máš tohle cítit? Objeví se matka, poznáváš ji podle prsou dřív, než podle očí. Uklidníš se, cítíš příjemné vibrace helmy. S tvým tělem je pohybováno, opisuješ pŕlměsic. Díváš se na temeno a šiji tvé matky – pevně přimknuta k jejím zádům – cítíš teplo a klidný dech. Periferně vidíš také okolní prostředí. Broukáte si zase tu melodii. Nalepena na matku prožíváš pocit blaha z blízkosti. Barva pleti tvé matky v těsném výřezu jejího krku před tvým obličejem tě zaujala, ale to, že „neodpovídá“, tě nezaráží. Přijímáš, že jsi dítětem navázaným v šátku na zádech své matky s tmavou kůží. Její kůže voní jinak. Nově.

M: Mořem a zvláštní směsí koření.

K: Podvědomí nezná čas a jeho vrstvy se tedy volně překrývají. Matčiny ruce plní ve spěchu zavazadla. V obsahu jednotlivých tašek poznáváš věci, které jsi skutečně v dětství vlastnila.

S: Podkladem tebou testované simulace byl fotografický a video archiv tvých rodičů. Je to působivé – jako bys v tomhle světě nebyla poprvé a vše se zdálo být známé, tak jako bys zřetězila jedno dějů za druhým.

M: Do svého dospělého vědomí se dostáváš v záblescích snahy nejen prožívat, ale prožité i reflektovat v zájmu konstruktivní reflexe tvého pilotního zážitku z komplexně zakoušené virtuální reality. Dojmy jsou ale příliš silné na to, aby ses zabydlela v odstupu, a v zápětí se zase propadáš do šátku, ve kterém tě hřeje tělo tvé matky.

K: Matka se společně s tebou po žebříku přesouvá na střechu vašeho domu. Její dech se nebezpečně zrychlil. Něco se děje. Máš strach. Z věcí crčí voda, rozprostírá je po střeše. Jsi ve stínu textilie, kterou jen tu a tam prochází sluneční světlo. Vítr plachtu vzdouvá a třepotá s ní. Pozoruješ, jak věci schnou a tvoří se na nich bílá mapa, někdy dokonce jemná krustička soli. Po nekonečně dlouhém čase, kdy cítíš žár ostrého slunce, k vám připlouvá nafukovací člun. Během plavby po mořem zaplaveném území poznáváš dispozice tvé rodné ulice a celé čtvrti, jenže tady je architektura tvořena materiálově a konstrukčně jinak – vlnitým plechem. Vidíš augmentované prostředí, které tě obklopuje, i společenství – tvé vlastní sociální vazby vyprodukované v alternativní verzi – včetně dorozumivacího jazyka. Ve člunu poznáváš svého otce, podle vztahu neznatelně pošilhávajícího pravého oka k pozvednutému koutku úst – stejně, jako když slovo ZNÁMĚNA ve správném kontextu ve větě přečteš automaticky jako záměna. Stačí, že sedí alespoň první a poslední písmeno.

S: Jízda člunem se dostává do podivné smyčky. Dech matky je sice nervózně zrychlený, ale poznáváš v něm mechanicky se opakující rytmické sekvence. I pohled na otce a detail jeho pravého oka a pozvednutého koutku úst se začíná uměle opakovat. Intuitivně se podíváš na horizont, kde se potkávají dva odstíny modré – nebe a voda. Zde vidíš polotransparentní nápis: KONEC SIMULACE.

M: Po sundání helmy. Pocítíš nával euforie. Z pohledů kolegů cítíš zvědavost kombinovanou s napětím.

„Je to skvělé!“ říkáš nadšeně, načež v místnosti propukne radostný rej. Někdo přináší víno. Alkohol jsi neměla už ani nepamatuješ kdy. Někdo pronese: „Pessoa jednou napsal: ... Chtěl bych být všemi na všech místech. ... – Jsme blízko.“

S: Začalo to, když v prvních dekádách 21. století živi herci ve speciálním sensorickém obleku rozhýbávali postavičky 3D animovaných filmů a ty věci pak byly „jako živé“. Animismus prošel tehdy zmrtvýchvstáním, avšak v duchu spotřeby. V nerůstové společnosti byl zábavní a herní průmysl transformován a stejné nástroje roztáčí úplně jiná kola než spotřební. Jsi nerůstový vývojář empatických aplikací, říkáš si hrdě v posteli vedle už spícího Kirila a Olji.

Třetí probuzení: 2080

K: Klanger – vanger – banger.

Klanger – vanger – manger.

Klanger – vanger – tanger.

Hmmm to je lepší...

Klanger – tanger – anger ... anger ...

Hmmm...

M: Kde se tam bere ten vztek?

K: Na hranici mezi bděním a spánkem hraju hru z dětství, slova zvukomalebně proudí vědomím sem a tam, a tam někde v meziprostoru se vlní hlubší pocity, které si přes den i přes všechny Pepeho snahy nedovolím pustit přes rty ven do světa.

S: Probudím se dlouho před svítáním, můj spánek se poslední roky zkracuje, stejně jako moje potřeba jídla a pití. Ležím pod tenkou dekou a vnímám každý výčnělek těla, jak se tiskne proti tvrdé matraci. Je to moje každodenní cvičení, kdy si připomínám, že ještě mám tělo. Relativně funguje, ale zároveň jako by se pomalu vytrácelo – kůže a kosti jsou křehké, svaly jemné. Představuju si, že budu stále ubývat, až se v nějaký moment jednoduše rozplynu a přidám se do nekonečného koloběhu hmoty a energie. Velký vesmírný kompost. Oljo, moje holčičko posedlá žitím a hnitím, jsi moje součást, i když spolu nežijeme už léta a jsi a zůstaneš už vždycky daleko. Zavrtám se hlouběji do deky.

Kdyby tenkrát tolik nezdanili všechny ty superboháče a farmafirmy, možná bych nic z toho teď nemusela řešit, mohli jsme už dneska mít nesmrtelnost. Ale zas kdo ví, pro kolik lidí by tady ta nesmrtelnost byla a jestli by i se svojí nesmrtelností neodletěli někam na jinou planetu. Tady to bylo jednu chvíli už hodně nahnutý, všechny zdroje musely jít do regenerace a i tak jsme měli namále. Spříst zpátky tkanivo života a všechny ty narušené vazby... Zpětně viděno jedna nechápe, jak mohli lidi sníst ročně 120 milionů tun kuřat, tolik mrtvol, že se jejich kosti usadily jako geologická vrstva pro budoucí generace, aby náhodou nezapomněli.

K: Kromě hromadného vraždění makrosvěta jsme přestali vraždit i ten mikro. A dobře jsme udělali – po desetiletích nekonečných pokusů a omylů jsme prolejení všeho chemií postupně zastavili, a s tím i rakovinu, ten mor 20. století. Vývoj nových léků se zpomalil, už nevidám každou chvíli velké průlomy v médiích, jak to bylo ještě za mého mládí. Úspornost je i typem krutosti. Choroby, kterými netrpí větší množství lidí, nedostávají ve výzkumu vysokou prioritu. Život se neudržuje za každou cenu. O to víc jsme se zaměřili na kulturu dobrého odchodu. Už dávno to není záležitost, ve které by se štourali výhradně doktoři. Na designu umírání se významně podílí člověk sám a jeho průvodce.

M: A snaží se opravdu poctivě, Pepe, ten můj přítel a obránce-ochránce, můj převozník. Samozřejmě, že prošel kurzem Dobrého odchodu, a nedělá to poprvé, ale stejně si namlouvám, že se mnou je to pro něj jiné, protože i když nás dělí víc než čtyři dekády zkušeností, jeho mladší tělo chápe z mojí starobylé

mysli víc, než bych si někdy přála. Třeba včera jsme chvíli tiše seděli v mém pokoji a koukali z okna a v jednu chvíli jsme se na sebe podívali a Pepe řekl: „Vnitřek se mění pomaleji než venek, vid’?“

S: Dobrý odchod – co to vlastně je ten dobrý odchod, má být v souladu s mými přáními, ale také možnostmi mé komunity, která mě v posledních letech života obklopuje. I proto jsem ke stáru směřovala do stabilizované oblasti, která už našla novou rovnováhu se svým změněným životním prostředím a nedochází tady k velkým výkyvům v kvalitě života.

Zaslechla jsem, že komunity v napjatém vztahu s přírodou jsou ke svým umírajícím podstatně míň vstřícné.

Hodinu po vstávání trávím ještě v posteli. Poslouchám, co se v domě kolem děje. Miluju v ranním světle rodící se stín téhle kruhové budovy, který vrhá na okolní záhony a domy v pozadí. I když ve většině tohoto světa má všechno svůj účel a plýtvání se netrpí, teď a tady přede mnou v ranním svítání naplno vyvstává účel krásy. Trocha krásné zbytečnosti. Pepe by možná řekl: „Dar nad míru.“ Možná by to neřekl, kdo ví. Taky už si začínám představovat kde co. I teď, v rámci plánovacích buněk, se někdy stává, že na krásu pozapomenou vyčlenit čas a zdroje. Ale to už znám – vždycky se kolem nás přelije vlna upachtěné snahy o totální úspornost, ale touhu po kráse nejde zabít úplně. Zas a znovu se vydere na povrch a období přísných přidělů se pak zas vystřídají s uvolněnější dekadou blahodárného plýtvání třeba na květinové záhony.

Promnu si nohy v ponožkách – ještě že si zrovna u nás můžeme přitopit, díky mně a dalším pár starochům máme nárok na 18 stupňů. Jenže stejně, zkraje dne, kdy je člověk ještě nehybný, mi bývá zima a to vstávání neulehčuje. Se zavřenýma očima se snažím poznat, co se v domě děje – dům patří stejně jako většina všech obydlí správě jihozápadní oblasti a bydlí v něm zhruba 60 lidí: občas samotných, občas pokrevně příbuzných, ale taky několik účelově spřízněných nebo vztahových skupin. Je to jeden z větších domů, který se svým šrumem a nízkou mírou samostatného prostoru nevyhovuje všem – právě my staroši často toužíme po něčem, čemu jsme říkali „soukromí“, bylo to lidský právo, stejně jako je dnes právem být pevnou součástí společenství. Už slyším znechuceného Pepeho, mého věčného korektora: „Soukromí je produkt egoistické doby a plýtvavého luxusu“. Podvědomí ale neovládnu a občas se mi zdá, jak procházím pokoji velkého domu – našeho starého domu?, nikoho v něm nepotkávám, sama spokojená mezi čtyřmi stěnami.

K: Tohle je moje poslední dekáda, v našem velkém domě i v družstvu Symbióza, produkčním jádru tří oblastí. S vhodnou velikostí oblastí se dlouho experimentovalo, až jsme ji našli v místě nejsilnějšího překryvu všech životadárných vrstev. Toky zdrojů mezi sdruženými oblastmi se naposled řešily docela nedávno a jsou vlastně stále v pohybu, jak se neustále adaptujeme, na počasí, na nové pochopení souvislostí, na naše potřeby. Tahle organičnost mě dlouho bavila a přišla mi přirozená a smysluplná, ale zároveň mě čím dál tím víc unavovala, od nějaké chvíle už mi připadalo těžké se neustále adaptovat na změny. My lidi jsme tak dlouho pracovali na odtržení od přírody a vytvoření zdání kontroly, že teď návrat do jejího rytmu a její sílu vůbec nemůžeme unést. Dýchat s ní mi od určitého věku začalo připadat čím dál tím těžší.

S: Moje práce v Symbióze přitom není nijak fyzicky náročná – chodím, naslouchám, pozoruju, tu a tam si dělám poznámky o vazbách a procesech, které je potřeba podpořit nebo naopak tlumit... udržuju rovnováhy v ekosystému, spřádám mnohočetné vazby mezi druhy, půdou, živinami a lidmi... a nedokážu si vůbec představit, jak mohli lidi pěstovat potraviny dřív, když jen projeli po poli v traktoru a měli tak málo povědomí o miliardách interakcí živých a neživých součástí celku. V literatuře se o minulých přístupech často mluvilo jako o svého druhu oslepnutí, dnes vidíme mnohem víc, ale je to

taky občas tak únavné vidět víc. Pečovat o společenství rostlin a zvířat bylo mnohem lepší než jiné práce, které jsem za poslední roky vyzkoušela – bylo to mnohem poklidnější než vztahy lidí, o které jsem kdysi pečovala, a mnohem rozmanitější než programování údržby několika domů v sousedství, ke kterému jsem se dobrovolně přihlásila předtím, nebo – ó dlouhý můj živote, jak jsem pracovala na tom nevydařeném experimentu s virtuální realitou... Sázka na technologie se v mnohém ukázala jako slepá cesta. Nakonec nic nenahradí přímou vazbu, pohled z očí do očí, osobní zkušenost, dotek. Čeho se dotýkám teď?

K: Je nad slunce jasný, že mě už brzy čeká transformace života a návrat do koloběhu života. Bylo by marnivý chtít od svého těla, aby živilo krásnej strom nebo keř, ale krásno nezahubíš a takovej květ cukety, co přichází zas a zas, je vlastně nakonec lepším symbolem našeho nekonečného lopotění a navracení se.

S: Dneska se mi nechce nic nic nic, jen cestovat ve své vlastní hlavě, časem a prostorem. Dívám se z výšky na budovu Centra života, která se tyčí o pár domů dál. Je jako gravitační jádro města a oblasti, vlnící se a kyslík vydechující řasa uprostřed všudypřítomného prachu, tiše pomáhající přijmout cyklus života a smrti. Můžeš se sem přijít narodit a můžeš sem přijít strávit svůj poslední moment splynutím. Chodím se tam na něj chystat poslední dva roky. Člověk si může počkat na svoje tělo, nebo si vybrat sám svůj moment. Všechny cesty ale končí na stejném místě, v intimním spojení s dalšími organismy a prvky našeho světa. Zatím nemám o podobě svého návratu do koloběhu jasno, ale blížím se do bodu, kdy se chci rozhodnout – cítím, jak se všechny proudy postupně stékají a zpomalují a až znovu uchopím svůj kámen a splynu s ním. Bude rozhodnuto.

M: Někdo klepe.

K: Hrkne ve mně, zapomněla jsem na něco? Rozklepu se uvnitř i trochu venku, ale štrachám se z postele, něco na sebe, promnutí očí a ke dveřím.

S: A kdo je zas tohle, sakra? Pepe vidí moje rozpaky, ale pokračuje v rituálu seznámení. Erika? Pcha, nestojím o nové vztahy, ne teď na konci. Něco tam zase kutají na tom velkém projektu společenství, odsávají čím dál tím víc lidí z jihozápadní oblasti a člověk tak přichází o komfort stabilních vztahů. Sakra, Pepe mi prý už před měsícem říkal, že potřebuje změnit práci a že ho vystřídá někdo nový, ale já si to nějak nepamatuju.

Tahle se mi teda vůbec nelíbí, celá vážná a soucitná, samaritánka jedna. Erika. To se teď už samozřejmě nahlas neříká, ale myslet si to já stará ještě můžu, zažila jsem doby, co tyhle kuřata nemůžou tušit – kolikrát jsem musela všechno hodit za hlavu, kolikrát jsem začínala znovu, pro mladší už to byla samozřejmost, dobrovolné práce pro komunitu, stěhování do příznivějších ekosystémů a sžívání se s další a další skupinou ve sdílených domech a s dalšími lidmi v oblastech, ale pro nás, co jsme ještě zažili soukromé vily pro JEDNU rodinu, byla většina těch změn náročných. No dobře, možná pro mě víc než pro většinu jiných, moje ambice původně rozhodně nebyly sloužit celku, ale svět se změnil, a já taky, a poslední roky si užívám i tu nezištnou službu.

Ale co by se stalo, kdybych to řekla nahlas, že se mi ta nová nelíbí a že s ní nechci odejít? Pepeho by asi šlahlo, jak jsme kdysi říkali, teď se to ale oficiálně nazývá vnitřní pnutí. Někdy mě strašně šťve ta upejpavost a strojenost mladých... museli bychom to dlouze rozebírat, proč se tak cítím a kde to napětí vzniká, ale houby se mně do toho chce, radši si to nechám pro sebe, i když Pepe vnímá mojí nelibost a možná ji i sdílí.

K: Nečekala jsem vás. Můžeme se sejít dole v jídelně? Dejte mi chvilku, nebyla jsem na vás připravená, moc se mi to dneska nehodí.

S: Nemám pro Pepeho víc než provinilý úsměv. Měla jsem umřít včas, s Pepem. Teď tu bude jako moje průvodkyně strašit tahle divná Erika.

Scházím po schodech, v ruce tisknu kámen, nejraději bych vyklouzla zadním vchodem. Ten vztek, kde se vzal, s tím teda umírat nechci, natolik už jsem s tím novým světem srostla, že mi na dobré smrti záleží stejně jako na dobrém životě.

V jídelně je rušno, chystá se slavnost pro čtyři sousedské domy. Stoly vyložili ven, za chvíli na ně vynesou hrnce, ze kterých se kouří. Jsem ráda, že už nemusím vařit.

www.hadivadlo.cz